

Doktorský studijní program Archeologie na Fakultě filozofické Západočeské univerzity v Plzni

<https://kar.zcu.cz/phd.php>

Cíle studia ve studijním programu

Cílem doktorského studia (na [Katedře archeologie](#), [Fakulty filozofické](#), [Západočeské univerzity v Plzni](#)) je výchova k samostatné vědecko-výzkumné práci v oboru, která zahrnuje jak rozvoj tvůrčí činnosti v oblasti metodologie a teorie, tak i prohlubování empirické zdatnosti v archeologii. Student získá vynikající znalost movitých i nemovitých archeologických pramenů, na vysoké úrovni si osvojí archeologickou teorii a samostatně dokáže aplikovat terénní, laboratorní a další metody výzkumu, a to včetně pokročilého zvládnutí formalizovaných postupů a moderních technologií. Během studia realizuje kandidát doktorské vědecké hodnosti úspěšně výzkumný projekt, který přinese nové poznatky v oboru a jehož výstupem bude disertační práce. Velký důraz je kladen na interdisciplinární přístup a rozvíjení spolupráce s kontaktními disciplínami.

Profil absolventa studijního programu

Absolvent získá hluboké znalosti jevů a procesů, které zkoumá archeologie od pravěku až do moderní minulosti. V souvislosti se zaměřením své disertační práce získá absolvent také hluboké znalosti teoretických přístupů a metod zkoumání dané problematiky, relevantních pramenů i výsledků domácího i mezinárodního výzkumu. Absolvent bude schopen plnohodnotné samostatné vědecké činnosti tvůrčího charakteru (tj. samostatně koncipovat a realizovat pokročilé výzkumné postupy, volit vhodné metody nejen v rámci archeologie a historických věd, ale také v kontextu interdisciplinární spolupráce s ostatními společenskovědními, přírodními nebo technickými obory, dokáže interpretovat dosažené výsledky vzhledem k dosavadnímu poznání historické podmíněnosti a proměnlivosti společenských jevů a bude si vědom také etických rozměrů inovativních postupů a výsledků). Absolvent bude připraven realizovat samostatnou tvůrčí a vědecko-výzkumnou činnost v domácím i zahraničním prostředí, a to včetně řízení projektů, bude schopen přednášet na vysokých školách a svoje odborné znalosti dokáže uplatnit nejenom v akademické sféře, v památkových institucích a muzeích, ale také v orgánech státní správy i samosprávy, nevládních organizacích, v servisní a poradenské činnosti. Interdisciplinární přesahy, které si osvojí během řešení svého výzkumného úkolu v rámci disertační práce, dokáže využít pro fundovanou spolupráci s přírodními a technickými vědami. Výsledky svého výzkumu dokáže absolvent prezentovat na konferencích a v odborném tisku v domácím i mezinárodním prostředí. Dokáže aktivně komunikovat ve dvou světových jazycích.

Podmínky k přijetí ke studiu

Podmínkou přijetí ke studiu doktorského studijního programu je absolvované magisterské studium stejného nebo příbuzného zaměření, obecné znalosti z archeologie a úspěšnost při přijímacím pohovoru. Při něm uchazeč prezentuje záměr projektu disertační práce a představí dosavadní výzkumné, případně vlastní publikační aktivity. Projekt je předložen písemně (v rozsahu 3 – 5 stran formátu A4) a obsahuje zdůvodnění volby tématu práce, teoretická východiska, přístupy a metody

zpracování, včetně relevantní literatury a pramenů. Dále uchazeč předkládá publikovanou nebo rukopisnou práci se zdůvodněním vlastních netriviálních přístupů a seznam vlastní dosavadní odborné a výzkumné činnosti. Uchazeč musí prokázat, že je obeznámen se zvolenou problematikou a relevantní odbornou domácí i zahraniční literaturou a prameny vztahujícími se k tématu.

Přijímací komise posuzuje na základě předloženého projektu a ústního pohovoru s uchazečem jeho připravenost k doktorskému studiu. V souladu se Studijním a zkušebním řádem ZČU v Plzni navrhuje školitele disertačních prací (včetně externích odborníků) oborová rada, která je předkládá ke schválení Vědecké radě FF ZČU. Děkan může na návrh školitele určit studentovi jako konzultanta-specialistu významného domácího nebo zahraničního odborníka v daném oboru. Student s ním konzultuje speciální problémy z řešeného tématu své disertační práce. Zapojení externích školitelů podléhá supervizi předsedy oborové rady dle Opatření děkana č. 6/2011 o zajištění supervize kvalifikačních prací vedených externisty. Školitelem může být i specialista, který není členem oborové rady; jeho působení jako školitele však je podmíněno schválením oborovou radou.

Návaznost na další typy studijních programů

Studijní program Archeologie vznikl na FF ZČU v roce 2006. Program navazuje na magisterský obor Archeologie. Je otevřen i absolventům dalších historických a příbuzných oborů rozvíjejících příslušné přesahy v oblasti interdisciplinární spolupráce.

V rámci „Doktorandské školy archeologie“ je program realizován ve spolupráci s Archeologickým ústavem AV ČR, Praha, v.v.i. a s Archeologickým ústavem Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, a to společnou výzkumnou činností se zapojením doktorandů i působením pedagogů a školitelů z těchto institucí v rámci studijního programu.

Studijní povinnosti

Předkládaný doktorský studijní program je čtyřletý a je tvořený předměty, které umožňují získat min. povinný počet **240 kreditů** (povinné předměty tvoří celkem 175 kreditů). Podrobnosti jsou uvedeny v aplikaci Portál ZČU (<https://portal.zcu.cz> ; Portál – Studium – Prohlížení – Programy a obory: Archeologie – Obory Programy: Archeologie – Vizualizace).

Povinné kursy teoretického základu

Jádrem předkládaného studijního programu jsou povinné kursy teoretického a profilujícího základu, které rozvíjejí schopnosti studenta v oblasti teorie i metodologie a vedou jej k samostatné výzkumné práci směřující k vypracování kvalitní disertační práce. Klíčovým kursem teoretického základu je v 1. až 3. ročníku Doktorský seminář 1 - 5, v němž studenti řeší problematiku zkoumanou v rámci svých disertačních prací (teoretická východiska, okruhy otázek, výzkumné metody, postup výzkumných prací, diskuse dílčích výsledků). Doktorský seminář 1, 3 a 5 je veden v anglickém jazyce. Součástí semináře je také prezentace příspěvku v cizím jazyce na mezinárodní konferenci.

Povinné kursy profilujícího základu

V prvním a druhém roce studia získávají studenti zkušenosti s vedením a realizací empirického výzkumu v rámci kursu profilujícího základu *Empirický výzkum 1 - 2*. Student realizuje pod vedením garanta předmětu a školitele terénní archeologický výzkum s využitím nedestruktivních nebo destruktivních metod (příp. v jejich kombinaci) a jeho vyhodnocení, a to v rámci vědecko-výzkumné činnosti katedry (samostatné vedení tohoto druhu výzkumu je možné pouze v souladu se zákonem č. 20/1987 Sb., tj. s podmínkou absolvování magisterského studia archeologie a s min. dvouletou praxí v oboru).

Publikační činnost zajišťují předměty *Článek v recenzovaném časopise 1 – 3*, realizované pod dohledem garanta v součinnosti se školitelem (povinným minimem je publikace jednoho článku v časopise zařazeném v Seznamu recenzovaných neimpaktovaných časopisů v ČR vydávaném RVVI a dalších dvou článků v časopisech zařazených v databázi SCOPUS nebo Web of Science).

Ostatní povinné kursy

Pedagogické dovednosti jsou rozvíjeny v rámci kursů Vedení seminářů 1 – 2 realizovaných pod supervizí garanta příslušného kursu a dohledu školitele. Dovednosti v oblasti přípravy vědeckých projektů získávají studenti v rámci kursu Projektová příprava v archeologii. Další povinné předměty souvisejí již přímo s přípravou disertační práce, konáním státní doktorské zkoušky (včetně oborového základu a podoborové specializace zahrnující též obhajobu tezí disertační práce) po úspěšném absolvování všech předmětů individuálního studijního plánu. Státní doktorská zkouška je ústní, koná se před komisí a obvykle trvá cca 60 minut. Vlastní průběh a další náležitosti jsou stanoveny Studijním a zkušebním řádem Západočeské univerzity v Plzni. Během přípravy na doktorskou zkoušku má student možnost využít individuálních nebo skupinových konzultací s garanty jednotlivých kursů. Zkouška z oborového základu spočívá v diskusi na téma, které schválí zkušební komise a která zahrnuje poznání konkrétního úseku minulosti na základě archeologických pramenů, archeologické teorie a metodologie. Zkouška z podoborové specializace sestává především z obhajoby tezí disertační práce, ve kterých vymezí cíle, základní teoretické otázky a metodologický rámec disertační práce, současný stav poznání zkoumané problematiky, stručně charakterizuje využívané prameny a shrne dosažené výsledky, a které student předloží v písemné podobě (v rozsahu cca 25-35 stran). Po vykonání státní doktorské zkoušky mohou studenti odevzdávat hotové disertační práce a konat jejich obhajobu.

Povinně volitelné předměty profilujícího základu – skupina 1 (Výzkumná činnost 1 – 5)

V rámci skupiny povinně volitelných předmětů profilujícího základu si studenti povinně volí jeden kurs z nabídky *Výzkumné činnosti 1 – 5*, v jejímž rámci realizují výzkumné úkoly zaměřené na analýzu pramenů disertační práce (volba analytických metod, jejich aplikace, přínos, diskuse výsledků), které jsou členěny podle charakteru pramenů (movité artefakty pravěku, movité artefakty středověku až novověku, prostorová a sídelní archeologie, materialita lidského těla a pohřbívání, stavební prostředí)

a jejichž specifikaci určuje garant programu a kursu v součinnosti se školitelem (výsledky jsou prezentovány také na vědecké konferenci). Jelikož tyto kursy jsou vyučovány také externími vyučujícími, je nutné, aby si je studenti zapisovali v doporučených semestrech a rocích.

Povinně volitelné předměty – skupina 2 (interdisciplinární Metodologické kursy 1 – 7)

Dále si studenti podle svého tematického zaměření povinně vybírají dva metodologické kursy z celkové nabídky pokrývající interdisciplinárních přesahy (*Metodologické kursy 1 – 7*). Mezioborové metodologické kursy jsou zajišťovány partnery na ZČU (Fakulta filozofická, Fakulta strojní, NTC), Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích a v Archeologickém ústavu AV ČR v Praze a zahrnují geomatiku pro archeology, trojrozměrnou dokumentaci a virtuální realitu, materiálové analýzy v archeologii, environmentální archeologii, geoarcheologii, biologickou antropologii a geofyzikální metody v archeologii. Jelikož tyto kursy jsou vyučovány pouze externími vyučujícími, je nutné, aby si je studenti zapisovali v doporučených semestrech a rocích.

Povinně volitelné předměty – skupina 3 (Vybrané problémy současné archeologie 1 – 6)

Dále si studenti dle zaměření své disertační práce povinně volí dva z kursů *Vybraných problémů současné archeologie* zaměřených na základní chronologická období (pravěk, středověk, novověk-moderní doba), na specifická témata (dálkový průzkum v archeologii, teorie a metody výzkumu hradních staveb) nebo na aktuální nabídku v rámci *Přednášky zahraničního odborníka* vyučované v anglickém jazyce.

Povinně volitelné předměty – jazyk

Na Fakultě filozofické je stanoven jednotný standard ovládnutí dvou cizích jazyků, čemuž odpovídají příslušné bloky volitelných předmětů, jejichž absolvováním prokazuje student úroveň B1 (francouzština), B2 (němčina, španělština, ruština) či C1 (angličtina, italština). Nejlépe v prvním nebo druhém ročníku si studenti vzhledem k tématu disertační práce povinně volí dva z následujících předmětů: Angličtina pro doktorandy, Němčina pro doktorandy, Francouzština pro doktorandy, Italština pro doktorandy, Španělština pro doktorandy a Ruština pro doktorandy.

Požadavky na tvůrčí činnost

Těžiště tvůrčí činnosti spočívá v přípravě disertační práce (předměty *Doktorský seminář 1 – 5*, *Disertační práce 1 – 2*), s níž souvisí i průběžná příprava dílčích výstupů ve formě článků v recenzovaných časopisech zařazených v Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik ČR (Článek v odborném časopisu 1), v časopisech zařazených v databázích Web of Science nebo SCOPUS (Článek v odborném časopisu 2 – 3) a vystoupeních na domácích a zahraničních konferencích. Studenti získávají základní přehled možností přípravy a realizace výzkumných projektů v rámci povinného předmětu *Projektová příprava v archeologii*, jsou však povzbuzováni k tomu, aby získávali

praktické zkušenosti s účastí a nejlépe s vedením grantových projektů, a to nejen v rámci vnitřního grantového systému (Studentské grantové soutěže ZČU), ale také v rámci národních agentur poskytujících grantovou podporu. Vzhledem k tomu, že nelze zaručit úspěch v grantových soutěžích, není účast na projektech či vedení projektů povinnou součástí studia.

Požadavky na absolvování stáží

Hlubší kontakt s mezinárodním badatelským prostředím získají studenti prostřednictvím povinné stáže na zahraničním vědeckém či univerzitním pracovišti v minimální délce jednoho měsíce (např. prostřednictvím programu INTER nebo Erasmus+), případně účastí na mezinárodním tvůrčím projektu (s výsledky publikovanými nebo prezentovanými v zahraničí). Stáž či účast na projektu je vstupní podmínkou pro zapsání kursu Disertační práce 1 v zimním semestru 4. ročníku.

Předpokládaná uplatnitelnost absolventů na trhu práce

Absolvent najde uplatnění v institucích zaměřených na vědecko-výzkumnou a vysokoškolskou vzdělávací oblast v domácím i zahraničním prostředí (tři absolventi působí např. v Archeologickém ústavu AV ČR v Praze, jeden na FF JU, několik našlo uplatnění na domácí katedře archeologie FF ZČU). Absolventi získávají další zkušenosti s tímto prostředím také prostřednictvím post-doktorandských grantů (např. dva absolventi získali prestižní postdoktorandský grant Marie-Curie na evropských univerzitách, řada z nich získala post-doktorandské granty na ZČU). Velké možnosti nabízí aplikovaný výzkum (zejm. tzv. záchranné výzkumy vyvolané stavební činností realizované různými typy soukromoprávních oprávněných organizací), dále muzea (dva absolventi působí v Národním muzeu v Praze, další v regionálních muzeích), oblast památkové péče a managementu historického dědictví (tři absolventi působí v několika ústavech památkové péče), ale také orgány státní správy a samosprávy, nevládní organizace, servisní a poradenská činnost. Interdisciplinární přesahy mohou absolventi využít pro fundovanou spolupráci s přírodními a technickými vědami.

Seznam vyučovaných kurzů (viz následující dvě strany).

Seznam kurzů

Blok	Zkratka	Název	Hodiny (týdně)	Ročník/semestr	Kredity	Garant
Povinné kurisy (min. 175 kreditů)	KAR/DS1D	Doktorský seminář 1	0p+2s	1 ZS	10	doc. Vařeka
	KAR/DS2D	Doktorský seminář 2	0p+2s	1 LS	10	prof. Gojda
	KAR/DS3D	Doktorský seminář 3	0p+2s	2 ZS	10	doc. Vařeka
	KAR/DS4D	Doktorský seminář 4	0p+2s	2 LS	10	prof. Gojda
	KAR/DS5D	Doktorský seminář 5	0p+2s	3 ZS	10	doc. Vařeka
	KAR/EMV1D	Empirický výzkum 1	4 týdny	1 LS	12	doc. Vařeka
	KAR/EMV2D	Empirický výzkum 2	4 týdny	2 LS	12	doc. Vařeka
	KAR/S1D	Článek v recenzovaném časopise 1	0p+0s	2 ZS	8	doc. Vařeka
	KAR/S2D	Článek v recenzovaném časopise 2	0p+0s	3 ZS	12	doc. Vařeka
	KAR/S3D	Článek v recenzovaném časopise 3	0p+0s	4 ZS	12	doc. Vařeka
	KAR/VS1D	Vedení seminářů 1	0p+0s	2 ZS	7	doc. Vařeka
	KAR/VS2D	Vedení seminářů 2	0p+0s	3 LS	7	doc. Vařeka
	KAR/PPAD	Projektová příprava v archeologii	2p+0s	1 LS	5	dr. Mařík
	KAR/DD1D	Disertační práce 1	0p+0s	4 ZS	25	doc. Vařeka
	KAR/DD2D	Disertační práce 2	0p+0s	4 LS	25	doc. Vařeka
	KAR/SZZD	Státní doktorská zkouška	0p+0s	4 LS	0	doc. Vařeka
	KAR/OZDSZ	Oborový základ	0p+0s	4 LS	0	prof. Gojda
	KAR/PSDSZ	Podoborová specializace	0p+0s	4 LS	0	prof. Gojda
KAR/OD	Obhajoba disertace	0p+0s	LS	0	doc. Vařeka	
Výzkumná činnost 1-5 (min. 8 kreditů), VZC3-4D pouze v uvedeném sem. a roce	KAR/VZ1D	1 - movité artefakty pravěku	0p+2s	1 ZS	8	doc. Salač
	KAR/VZ2D	2 - movité artefakty středověku a novověku	0p+2s	1 ZS	8	doc. Vařeka
	KAR/VZ3D	3 - prostorová a sídelní archeologie	0p+2s	1 LS	8	prof. Gojda
	KAR/VZ4D	4 - materialita lidského těla a pohřbívání	0p+2s	2 ZS	8	prof. Gojda
	KAR/VZ5D	5 - stavební prostředí	0p+2s	2 LS	8	doc. Gabriel
Metodologické kurisy 1-7 (min. 24 kreditů), nutno zapsat v uvedeném semestru a roce	KAR/ME1D	1 - geomatika pro archeology	0p+2s	1 ZS	12	dr. Fiala
	KAR/ME2D	2 - trojrozměrná dokumentace a virtuální realita	0p+2s	1 LS	12	doc. Hořejší
	KAR/ME3D	3 - materiálové analýzy v archeologii	0p+2s	1 LS	12	prof. Minár
	KAR/ME4D	4 - environmentální archeologie	0p+2s	1 LS	12	doc. Beneš
	KAR/ME5D	5 - geoarcheologie	0p+2s	2 ZS	12	doc. Lisá
	KAR/ME6D	6 - biologická antropologie	0p+2s	2 ZS	12	dr. Friedl
	KAR/ME7D	7 - geofyzikální metody v archeologii	0p+2s	2 ZS	12	dr. Křivánek

Vybrané problémy současné archeologie 1-6 (min. 10 kreditů)	AR/VPA1D	1 - pravěk	2p+0s	1 ZS	5	doc. Salač
	KAR/VPA2D	2 - středověk, novověk a modernita	2p+0s	1 LS	5	doc. Vařeka
	KAR/VPA3D	3 - dálkový průzkum v archeologii	1p+1s	2 LS	5	prof. Gojda
	KAR/VPA4D	4 - teorie a metody výzkumu hradních staveb	2p+0s	2 LS	5	doc. Gabriel
	KAR/VPA5D	5 - přednáška zahraničního odborníka	2p+0s	3 LS	5	prof. Gojda
	KAR/VPA6D	6 - přednáška zahraničního odborníka	2p+0s	4 ZS	5	prof. Gojda
Jazyk (min. 16 kreditů); první jazyk (obtížnější úroveň, *1D), druhý jazyk (snazší úroveň, *2D)	KAJ/A1D	Angličtina pro doktorandy 1	0p+2s	ZS/LS	8	dr. Mišterová
	KGS/N1D	Němčina pro doktorandy 1	0p+2s	ZS/LS	8	doc. Baumann
	KGS/R1D	Ruština pro doktorandy 1	0p+2s	ZS/LS	8	doc. Korostenski
	KRO/F1D	Francouzština pro doktorandy 1	0p+2s	ZS/LS	8	doc. Fenclová
	KRO/ITA1D	Italština pro doktorandy 1	0p+2s	ZS/LS	8	dr. Štroblová
	KRO/S1D	Španělština pro doktorandy 1	0p+2s	ZS/LS	8	Mgr. Gianino Sánchez
	KAJ/A2D	Angličtina pro doktorandy 2	0p+2s	ZS/LS	8	dr. Mišterová
	KGS/N2D	Němčina pro doktorandy 2	0p+2s	ZS/LS	8	doc. Baumann
	KGS/R2D	Ruština pro doktorandy 2	0p+2s	ZS/LS	8	doc. Korostenski
	KRO/F2D	Francouzština pro doktorandy 2	0p+2s	ZS/LS	8	doc. Fenclová
	KRO/ITA2D	Italština pro doktorandy 2	0p+2s	ZS/LS	8	dr. Štroblová
	KRO/S2D	Španělština pro doktorandy 2	0p+2s	ZS/LS	8	Mgr. Gianino Sánchez

Hodiny týdně (1 hodina = 45 min; p – přednáška, s – seminář). Ročník/semestr (ZS – zimní semestr, LS – letní semestr). Pro sestavení individuálního studijního plánu viz <https://www.kar.zcu.cz/phd.php>), bližší informace k předmětům viz Portál (<https://portal.zcu.cz/portal/studium>).